

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația:
ARAD, STRADA EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

ABONAMENTE:
Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 150 Lei

Biserica și Statul

Circulă tot mai intens svonul despre o apropiată reorganizare bisericească. Principiile acestei reorganizări încă nu sunt anunțate. Cele publicate de I. P. S. S. Patriarhul Nicodim în scri-soarea către Conducătorul Statului — publicată parțial în revista Biserica și Școala Nr. 41/1940 — cuprind o serie de puncte și desiderate care au dat naștere la confuzii și critici îndreptă-țite. In ele lipsește tocmai principiul de temelie al reorganizării — dacă poate fi vorba de ea — și anume: problema raportului dintre Stat și Biserică.

S'a spus cu dreptate că Biserica este sufletul Statului și Statul este trupul Bisericii. Dar de o suprapunere sau identificare a lor nu poate să fie vorba. Alte sunt grijile și răspunderile Statului — vremelnice — și alte sunt grijile și răspunderile Bisericii — eterne. Statul are în vedere pământul și bunăstarea oamenilor; Biserica are în vedere cerul și idealurile lui mântuitoare și nemuritoare.

Cum între trup și suflet există legături strânse, organice și mistice în același timp, așa trebuie să existe și între Stat și Biserică. Nici Biserica nu poate înlocui Statul, nici Statul Biserica. Intre aceste două așezăminte fundamentale nu pot exista în chip normal decât raporturi de colaborare.

Formula cea mai fericită care este chemată să stabilească definitiv raportul de cooperare dintre Biserică și Stat este cea sașuguniană: Biserică autonomă în Stat constituțional și liber. Statul ajută Biserica asigurându-i mijloacele materiale pentru trebuințele ei multiple, iar Biserica își pune în serviciul Statului toate forțele ei morale, mântuitoare.

Constituția lui Șaguna ne-a dat un Ardeal unificat sufletește, bine organizat bisericește, inzestrat cu școli confesionale de model și condus de o ierarhie cu mare prestigiu în fața poporului.

Biserica ortodoxă nu poate renunța la constituția aceasta, fără să-și tăgăduiască o bună parte din misiunea ei divină în viața și cultura română. Constituția sașuguniană, aplicată sincer și corect, ferește Biserica de autocratismul preoților și episcopilor, de anarhismul poporenilor și de despotismul ministrilor.

Nu e bine când ierarhii își asumă singuri conducerea eparhiilor, fără consultarea corporațiilor legale cu care să-și împartă răspunderile, pentru că și Ei pot greși și atunci cazurile devin destul de penibile. E și mai rău când miniștri se amestecă în treburile Bisericii, pentru că în astfel de cazuri abuzurile se țin lanț. Nu mai vorbim de cazurile când ierarhii se amestecă în treburile minisrtrilor (cu mici excepții ele au adus ierarhiei ponoșuri adânc regretabile). Nu este apoi nici echitabil și nici canonic ca preoții să bată pe la ușile minisrterelor. Haric și canonic preotul prin Ierarhul sau, nu invers.

Idealul Bisericii ortodoxe române, din punctul de vedere al organizării interne și al raporturilor cu Statul, este autonomia constituțională. Numai așa își poate ea implini misiunea frumoasă, indicată de I. P. S. S. Mitropolitul Nicolae, de a rămâne o „biserică a poporului“, cum a fost și în trecut.

Este adevărat că astăzi cele mai multe dintre principiile constituției sașuguniene nu se mai respectă. Din cauza aceasta se constată numeroase nemulțumiri. Pentru binele clerului și al poporului, o revenire la respectul ăcanoanelor și a legilor bisericești este imperios așteptată. O reformă radicală, de cele mai multeori, nu este altceva decât o întoarcere integrală spre calea dreaptă dela care ne-am abătut pe nesimțite.

Di general Antonescu, în scrisoarea prin care răspunde I. P. S. S. Patriarhului, cât și în chemarea adresată preoțimii române, vede pre-

blemele bisericești ca cel mai autentic patriarh ortodox. Știe să respecte ce trebuie să adore, știe să arate esențialul religiei pe care o trăiește, să cheme preoții la rosturile dumnezeiești ale misiunii lor sacre și să dea mirenilor partea ce li se cuvine în cadrele Bisericii. De aceea nădăduim că între principiile de reorganizare ale Bisericii române va ști să aleagă pe cele mai bune, să respecte pe cele mai cu greu dobândite și astfel să învedereze faptul că: Biserica ortodoxă română, în raport cu celelalte surori, nu poate fi decât autocefală, iar în raport cu Statul autonomă.

Colțul tineretului

Cine-i fricos, să se întoarcă

Lumea a avut trebuință totdeauna de oameni hotărâți. Mai ales azi sunt căutați în plină zi cu lumânarea aprinsă. Știți de ce? Pentru că lumii îi place omul hotărât? Adevărat, dar adevărul întreg este că însăși firea înconjurătoare se încovoie, se supune omului care nu cunoaște abaterea dela calea cea dreaptă, pentru că însuș Dumnezeu iubește și ajută pe omul neinduplecat. „O, de ai fi rece sau fierbinte!” (Apocalips 3, 13-23).

Intr'una din cărțile Sfintei Scripturi se istorisește despre biruința lui Ghedeon cu un pumn de oameni asupra Madianiților. (Judecători 7). Ghedeon cuprins de Duhul Domnului a trâmbițat chemându-și neamul la luptă pentru libertate. Au venit mai multe zeci de mii de oameni. În mulțimea aceasta însă erau prea mulți fricoși. Domnul a zis către Ghedeon: „E prea mult popor cu tine”. Ca să nu se mândrească și ca să știe că nu mulțimea mare, dar nehotărâta ci câțiva hotărâți au ajutorul Domnului, Ghedeon a grăit: „Cine-i fricos și se teme, acela să se întoarcă și să se ducă înapoi”. Au plecat din oaste douăzeci și două mii, dar tot au mai rămas zece mii. Din nou a zis Domnul: „Tot e prea mult popor”. După porunca dată de Domnul, Ghedeon și-a dus oastea la apă, ca să cunoască, cine trebuie să meargă la luptă. Cine va bea apă din pumni va merge la luptă, iar cine se va pleca pe genunchi, să bea, să se întoarcă înapoi. Trei sute nu s'au plecat, n'au ingenunchiat și aceștia au fost aleși, ca prin ei Domnul să înfrângă tabăra cea mare a vrășmașului. În toată tabăra a întors Domnul sabia unora asupra altora și tabăra dușmană a fugit.

Ascultă, fiule. Ție nu ți se cere să pleci acum în clipa aceasta la luptă pentru desrobirea neamului tău. Ți se cere însă să fii de tinăr, de mic, cu desăvârșire hotărât. Să alungi dela tine orice frică, să nu cunoști induplecarea și tocmeala, să nu cunoști altă ingenun-

chiere, decât înaintea Domnului Dumnezeuului tău care este în ceriuri.

Vezi, a început un nou an școlar. Ai avut o vacanță chinuitoare de lungă, cu atâtea umiliri pentru neamul tău. Ce ți se cere? Să te așterni la carte. Cu toată hotărârea cu toată însuflețirea. Nu te lăsa abătut nici de jocuri, nici de lene. Nu te da bătut de somn, până nu ți-ai făcut lecțiile, problemele. Ești la o școală secundară? Nu uita, că prin fiecare lecție învățată se întoarce o rază din gloria pierdută a țării tale umilite. Iar dacă n'ai țaria aceasta, știi ce? atunci mai bine întoarce-te acasă și lasă cartea celui ce știe să lupte cu ea.

Ești la o meserie? Pune tot sufletul, toată inima, toată virtutea ta în meseria pe care o înveți. Cu fiecare lucru, oricât de neînsemnat la vedere, ce iese din mâna ta, țara ta cea nouă se făurește. Auzit-ai tu, fiule, că ori pe unde a umblat meseriașul român, în țară sau în străinătate, a pus în uimire pe toți prin iscusința sa. Cercetează-te. Dacă găsești în tine un strop de dar dela Dumnezeu, pune în el toată hotărârea și toată voința ta și vei vedea că din stropul de dar se va naște poporul care spală rușinea țării. De n'ai avea hotărârea, atunci mai bine dă unealta de meșteșugar altuia și tu întoarce-te înapoi ca un fricos ce ești.

Ești la comerț? Pune în chemarea aceasta toată dragostea și toată cinstea. Ești chemat să scapi țara și neamul de străinii cari i-au spurcat negoțul și i-au stors vlagă. Mai ales aci avem atâta teren de cucerit, că este mai de mare însemnătate decât bucățile rupte din carnea țării.

Iar dacă ai rămas la coarnele plugului, tu știi că ești talpa țării. E atâta bogăție în sânul pământului românesc! Răscolește-l cu plugul și nu lăsa brazda să deie greș. E atâta buruiună în pământul țării tale. Plivește-o, stărpește-o, arde-o să nu mai rămâie spini, neghină și pălămidă și ca rodul să fie tot mai strălucitor, tot mai bogat. Plugarul care se întoarce cu ochii mereu spre casă, care așteaptă să se facă seară, nu e plugar. De-ai fi dintre cei leneși, dă altuia coarnele plugului și tu întoarce-te și dormi. Căci lenea plugarului este una cu frica soldatului.

Cine-i fricos, să se întoarcă înapoi, să se ascundă, să piară. Țara cere oameni hotărâți la muncă, hotărâți să înfrunte greutăți și primejdii, să înlătore piedici, să zdrobească lanțuri. Țara cere oameni cu o seriozitate în muncă. Țara cere mai ales tineretului de azi o curățenie sufletească și trupească. Țara cere și vrea să aibă tinări plini de sfințenie, de dragul cărora Dumnezeu să trimită pe sfinții săi Ingeri să le ajute, să-i apere, să-i călăuzească, să se prindă cu ei într'o horă de muncă și într'un iureș de luptă. Și atunci nu va fi zăgaz care să ne poată opri, nu vor fi juguri pe cari să nu le putem sfărma.

Cine-i hotărât, înainte!

F. C.

Bibliotecile populare, mijloc de culturalizare a maselor

Biserica totdeauna a jucat în viața neamului nostru un eminent rol cultural. Ca o Mamă bună și ocrotitoare, a dat fiilor ei cărți și sfaturi, ordine și directive de mare folos pentru prosperitatea lor culturală.

Astăzi, tot prin Biserică, cel mai efectiv mijloc de culturalizare și propășire a maselor îl formează bibliotecile populare, de unde săteanul nostru poate culege hrană spirituală potrivit puterii lui de pricepere și judecată în mod gratuit. Avem pe întinsul eparhiei și țării noastre o mulțime de biblioteci școlare, parohiale, populare etc. care însă — durere — în mare parte nu sunt cetite, ba chiar nici mișcate de la loc ani de-a rândul. Adevărați talanți îngropați și lumini puse sub obroc. Cari sunt cauzele de nu sunt cetite? Iată-le:

- a) Lipsa de suflet a bibliotecii.
- b) Compunerea bibliotecii din cărți cari nu deșteaptă interes și gust pentru țăranul cetitor.
- c) Lipsa de îndrumare conformă cu puterea de pătrundere a cetitorului și
- d) Lipsa de îndrumare și de dezvoltare a gustului de citit.

Voiu încerca să analizez în parte fiecare cauză și să caut remediile de îndreptare și adaptare.

Pentru ca să avem o bibliotecă nu e de ajuns de-a avea numai rafturi pline cu cărți; ci ca acelea să fie cetite.

Acest fapt depinde în mare măsură de bibliotecar, pentru că el este sufletul și viața unei biblioteci; vorbesc de bibliotecile dela țară.

Pentru complectare fac o mărturisire: Cu mari stortări am reușit în anul 1930 să pun bază la o bibliotecă — pe seama casei culturale — de vreo 280 volume din donațiuni dela diferite societăți culturale. Am instituit apoi ca bibliotecar pe un țăran isteț, însă cetitorii erau foarte rari și puțini. La școală mai era o bibliotecă de 400 volume deloc necetită. În anul 1937 la cereri insistente societatea Concordia din Arad ne mai mărește biblioteca cu încă 275 volume cărți de mare importanță pentru popor. Cu ocazia donării bibliotecii, s'a făcut și constituirea comitetului casei culturale. Atunci am preferit slujba de bibliotecar celei de președinte, ca să pot examina în tihnă procesul psihologic al acestor instituții, din toate punctele de vedere, afară — pe teren.

La început țăranul căuta în catalog, după obișnuință, însă dacă-l întrebam ce vrea să cetească îmi răspundea plin de încredere: „O carte frumoasă, Părinte”. Și căutam cartea pe care o credeam potrivită cu firea, etatea, puterea lui de pricepere și situația lui, și pleca mulțumit. Tot așa de mulțumit venea cu cartea cetită, cu rugămintea să-i caut o altă carte frumoasă. Astfel în timp de 3 ani au trecut cele 555 volume

prin mâinile a 38 cetitori regulați, cetindu-se în rotație 1128 cărți (dacă luăm aceleași cărți cetite de mai mulți cetitori).

E vorba de un început numai.

Din aceste constatări am ajuns la concluzia că totul merge după cum bibliotecarul își pune sufletul său în slujba acestei cauze și după cum știe să dea viață acestor focare de lumină populare.

În al doilea rând compunerea bibliotecilor trebuie să fie formată din cărți cari să deștepte gust de citit și interes potrivit felului de judecată și pricepere a țăranului. Acelaș proces psihic se produce și la țăran ca și în copii până la pubertate, numai cu deosebirea că la țăranul ajuns la maturitate trece mai repede dela o etapă la alta, până când copiii evoluază încet dar sistematic, bine înțeles în liceu.

Pe țăran la început îl mișcă mai mult supranaturalul, lucruri senzaționale, povești cu zei și smei, anecdote, poezii populare, adică tot ceea ce formează așa zisa literatură poporană. Cu aceste cărți își face el ucnicia cetitului.

Întră apoi în combinație cărțile de conținut agricol, cari privesc mai deaproape indeletnicirea țăranului român.

Apoi cărțile cu conținut religios și în fine cele literare și de știință.

Deaceea bibliotecile populare trebuie să țină seamă de aceste cerințe dela începutul formării lor. Cărți din literatura poporană, cât mai multe până la 50% din total, cărți agricole 20%, cărți cu conținut religios și istorie 20%. De știință și literare 10%. Numai după formarea cetitorilor se poate schimba această repartitie a cărților dintr'o bibliotecă.

Cunoscând aceste două cerințe de până aci, în al treilea rând bibliotecarul trebuie să introducă pe țăran în citit, după puterea lui de pătrundere, prin cărți cari să-i desvolte la maxim gustul cetitului alese din grupa cărților cari compun literatura poporană și treptat apoi din celelalte grupe, — adică metodic. Lăsat în voia lui, cetitorul începător va lua o carte pe care n'o înțelege și mai mult nu va călca pragul bibliotecii.

În fine în al patrulea rând trebuie pregătit țăranul pentru citit prin povești, conferințe, șezători și prin exemple comparative între un țăran luminat și altul năuc, care n'a pus mâna pe carte.

Aceste informațiuni le redau în urma experiențelor mele ca bibliotecar popular timp de 3 ani. Ori cari ar fi opiniunile altora în cauză, realitatea astfel se prezintă. Trebuie răbdare și muncă, ca aceste mijloace de luminare a maselor să fie puse în acțiune și să realizeze lumină. Nimeni să nu se aștepte la rezultate imediate în opera de culturalizare, pentru că această refacere urmează un curs lent și pe nesimțite. Este o chestiune de timp.

Hrana sufletească nu se prea caută; deaceea tre-

bue imbiată și oferită țăranului pe toate căile și prin toate mijloacele.

Făclia culturii românești trebuie așezată în sfeșnic și întrebuințată cu toate mijloacele. „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca, văzând faptele voastre cele bune, să mărească pe Tatăl vostru cel din ceruri” (Matei 25 v. 16).

Pr. Dr. R. Popa

Maica Domnului și judecata lui Dumnezeu

Foarte mulți creștini își neglijează datoriile lor față de Dumnezeu și față de biserica lor, în presupunerea că nici răsplata faptelor bune, nici pedepsirea faptelor rele, nu se face la curent, așa că ori credincios ori necredincios, tot una e.

Cei mai mulți oameni nu admit decât o credință palpabilă și cu rezultate rezezi. Dacă e așa cum spune biserica, atunci orice rugăciune trebuie să-și aibă roadele imediate. Economul speră dela credința lui un rod îmbelșugat, măiestrul un târg bun, intelectualul un post bun. Sau dacă este vorba de fapte rele, atunci în ogorul lucrătorului de pământ să nu mai crească nici un spic, măiestrul să se imbolnăvească și intelectualul să rămână pe drumuri, fără nici un codru de pâne.

Oamenii nu vor peste tot să vadă cum e conștiința lor, dar toți cer în cor ca justiția Dumnezeiască să lucreze prompt pe seama altora dar niciodată pe seama lor.

De câteori nu s'a întâmplat însă să cetim că răufăcătorii notorici, s'au îndurat de cei săraci, dându-le o felie de pâne și de câteori oameni bogăți și cinstiți invocând dispozițiile legii, nu au luat până și hainele de pe câte o familie sărmană.

E greu, nespun de greu să ne amestecăm în serviciul de justiție al Tatălui Ceresc, care la tot cazul știe mai bine decât noi, pe cine și când trebuie să răsplătească sau să pedepsească. Nu avem nici un motiv, dacă ne gândim bine, să ne pierdem credința așa de ușor pe tema că omului bun îi merge rău și omului rău îi merge bine.

Numai Tatăl cel Ceresc știe când unul e copt pentru răsplată și altul pentru pedeapsă.

Ce frumoasă și mângâietoare este răbdarea creștină, care așteaptă cu smerenie dreapta judecată a lui Dumnezeu.

Mamele creștine pot face în privința aceasta un mare serviciu sfintei biserici și un mare bine copiilor lor.

De câteori nu sunt abătuți, amărați și chiar disprețuiți mulți copii pe cari mamele lor nu i-au învățat să rabde creștinește. Câți tineri din lumea aceasta având parte de nedreptățile omenești nu se sinucid, nu-și sting

ei inșiși viața lor, când este ea mai frumoasă și mai dulce, fiindcă la un moment dat, totul se întunecă înaintea ochilor lor și cred că nu mai este nici o cale de scăpare.

Mamele trebuie să facă opera aceasta de mântuire pentru sufletele tinere, cari nu știu că Dumnezeu de multe ori prin o umilință sau suferință mai mică, taie calea la cine știe ce umilințe și suferințe zdrobitoare de viață.

Dar ca să poți învăța pe alții *virtutea răbdării*, trebuie să o posezi tu în cea mai largă măsură. Și *dela cine altul ar putea mamele să dobândească această virtute fericoare, mai ușor, decât dela Maica Domnului, care ne stă tuturora înainte ca model, fără prihană.*

Cui putea să i strice ceva copilașul fraged ca o floare, ce zăcea în ieslea din Vifleem și totuși Maica Domnului a trebuit să sufere mai cumplit decât toate mamele, să-și ieie copilașul în brațe și să fugă cu El cale departe până în Egipt. Drumul era lung și anevoios și inima intristată. Dar în măsura în care creșteau necazurile și suferințele Maicii sfinte, în aceiași măsură se arătau tot mai mari blândețea și răbdarea Ei.

Cu răbdarea adevărat cerească, a mers și a ajuns plină de odihnă și de siguranță Născătoarea de Dumnezeu, deși în urma ei veneau prigonitorii fără milă.

Orice mamă, oricât de grele ar fi piedecile cari îi ies în cale, dacă-și îmbracă sufletul în haina răbdării Maicii Domnului și dânsa are să ajungă la liman, scăpând de toate amărăciunile și nevoile.

Cine știe mai bine decât Maica Domnului, ce curat, ce sfânt și de o bunătate fără margini este Fiul Ei Mântuitorul nostru Iisus Hristos și totuși cu câtă răbdare ascultă batjocurile groasnice ale dușmanilor Lui.

Cu cât s'ar imputina numărul faptelor cu consecințe grele, dacă fiecare mamă și ar învăța copilul să rabde creștinește. Și când răutatea oamenilor a ajuns culmea, răstignind în chinuri groasnice pe Fiul Ei, Maica Domnului pogoară treapta cea mai de jos, dar cea mai admirabilă a răbdării. De atâtea ori a trecut sabia ascuțită a durerii prin sufletul Maicii Domnului, dar Dânsa niciodată nu a părăsit calea atât de binefăcătoare a răbdării.

Și răbdarea a rodit mai frumos, decât orice floare, decât orice pom cu poame dulci.

Oamenii și lumea s'au înfrânt singuri de virtutea răbdării După umilințe, dureri și nedreptăți cumplit de amare, a venit și ziua biruinții, ziua sfintei Invieri.

Mama răbdătoare, are cea mai mare bucurie văzând pe Fiul Ei sfânt, cum a biruit lumea și cum a mântuit-o.

Toate mamele din lumea aceasta, doresc fiilor lor biruință, dar ele să nu uite, că nici un triumf adevărat nu se cucerește decât pe poteca răbdării.

Voi scumpe mame! cari poate de multe ori ați trecut pe lângă icoana Maicii Domnului indiferente, de azi încolo, când îi aduceți dar, ce-i mai frumos pe lume,

vre-o câteva flori, învățați dela Maica sfântă și vă purtați cu răbdare creștinească toate greutățile, pe cari le purtați pe umerii voștri slabi și învățați și copiii voștri, să fie răbdători la toate nedreptățile, știind că o răbdare se sfârșește întotdeauna cu biruința deplină.

Oricât de grea ar fi soarta voastră și a copiilor voștri, totuși e mai ușoară decât a Maicii Domnului și a Fiului Ei, care a s ferit moartea îngrozitoare pe cruce.

Răbdarea o fi o rădăcină foarte amară, dar ea în toate cazurile odrăsește florile biruinții.

Elena Dr. Cioroianu
protopopeasă

Cărți și Reviste

Eduard I. Găvănescu: Mărturii românești din Eparhia Aradului în veacul al XVIII-lea. Diecezana, Arad 1940, pag. 162 prețul 100 lei.

Episcopia Aradului a jucat un însemnat rol național și ortodox în istoria noastră națională. Lupte aprige s'au dus pentru menținerea limbii și a vechei credințe creștine.

Trecutul Bisericesc al Aradului a fost dezgropat până acum de P. C. Sa. Păr. Iconom Stavrofor Dr. Gh. Ciuhandu, într'o mare măsură prin studiile documentate până acum și de mult regretatul Prof. Dr. Teodor Botiș. Mai nou, din nenumăratele documente bisericești publică unele dl prof. Eduard I. Găvănescu. D-sa a ales o serie de scrisori românești, de ale preoților români ortodocși, circulare episcopoești, de îndrumări și orinduirii bisericești.

Scopul autorului a fost ca să arate, că'n sec. al XVIII-a a pulsat aci o viață națională-ortodoxă, că limba românească a răsunat pretutindeni și, ce e mai de seamă că ea a fos scrisă, într'o formă frumoasă — cu expresii tipice românești ținutului acesteia.

Introducerea și notele explicative sunt de mare preț pentru cel ce cetește scrisorile, deasemeni și facișmilele scrisorilor, fiindcă ne arată felul în care au fost scrise, stilul, caligrafia și conținutul.

Actele românești publicate de d. Eduard I. Găvănescu ne dau prețioase informațiuni în cecece privește viața religioasă, morală și națională din eparhia Aradului în sec. al XVIII-lea — și dacă ar fi să le clasăm după conținut, atunci am putea stabili: scrisori cari privesc stări și lucruri, obiceiuri și indeletniciri privitoare la situația clerului în raport cu Episcopia — unele bune, altele rele din punct de vedere moral. D. prof. Ed. I. Găvănescu, ca un istoric imparțial, ni-le înfățișează așa cum se prezintă cu toate păcatele și vicțiile clerului și poporului din vremurile acelea. Unele din acestea, mai ales acelea cari pun în vileag patimi omenești, sporodice dar pronunțate, — puteau fi elimi-

nate; autorul cât și cetitorul n'ar fi pierdut nimic. Și nu de altceva, dar o anumită istoriografie străină, tendențioasă de a'tfel, în toate vremurile a căutat să exploateze partea slabă, negativă a preoțimei cât și a poporului nostru din sec. al XVIII-lea din Transilvania.

Altă serie de scrisori privește lupta dărză ce a dus-o poporul român, adică ortodocșii pentru păstrarea credinței strămoșești; — apărarea ortodoxiei contra catolicismului cutropitor în eparhia Aradului. Exemple demne de admirat și de înitat găsim aci în frunte cu luptătorul Episcop Sinesie Jivanovici.

Cele mai de seamă scrisori sunt acelea, cari privesc viața națională și socială a Românilor din Transilvania în sec. al XVIII-lea, raporturile iobagilor cu domnii de pământ; contribuții de seamă găsim în legătură cu Revoluția lui Horia, Doc. XXV Hălmațiu 13 Februarie 1785. Ele ne dau o icoană fidelă a suferințelor îndurate de Românii Eparhiei din Arad, ne pun în legătură cu evenimentele istorice ale vremii. Scrisoarea protopopului Adam Popovici care descrie măsurile pentru pacificarea satelor, precum și abuzurile nobilimii în reacțiunea ei contra iobagilor valahi, conține multe date interesante și concludente (pp. 46—47).

Informații prețioase se găesc și în alte știri date în limba latină, referitor la județul Arad. Dorul de a se lumina îi face pe oamenii necăjiți ca să scrie prin protopopul lor din Hălmațiu Arsenie Popovici, și să se roage de episcopul Petru Petrovici să le trimită dascăl:

„Districtul acesta al Hălmațului, preoții și creștinii, să roagă la mila Domnului, Preosfinției Sale, pentru lipsa de dascăl. Precum auzim că iaste în vidicul Beiușului și al Vascobului, așa și aicea să roagă să fie aceea rândueală. Oamenii sânt săraci și ei ar vrea să fie cu învățătură, iară neputința sărăciei nu-i îngădue. Ce Domnul, ca un milostiv, și d. aceasta să îndrepte lucrul“. (Doc. XLIV, p. 82).

La sfârșitul lucrării d. prof. Ed. I. Găvănescu ne dă un Indice de nume (din text și notele explicative) foarte valoros pentru o orientare mai bună a lucrurilor deasemeni și sumarul cuprinde pe scurt conținutul scrisorilor și datarea lor, cecece iarăși este foarte bine, fiindcă orice scrisoare se poate ușor afla și utiliza la nevoie.

Lucrarea d lui prof. Ed. I. Găvănescu, este strict științifică; toate amănunțele și notele explicative, ne fac ca să intelegem o seamă de evenimente istorice din secolul al XVIII-lea din eparhia Aradului.

Studiul istoric publicat de d. prof. Eduard Găvănescu are multe informații solide, cari pot fi utilizate cu mult folos de viitorul monografist al județului Arad, și al eparhiei Aradului.

Prof. C. Rudneanu

Viața Ilustrată. Revistă de familie. Redacția, Cluj, Episcopia Ortodoxă Română. Abonamentul pe un an 200 lei (7 pengö). Pe o jumătate an 100 lei (3.50 pengö).

Este cea dintâi veste bună ce ne vine din teritorul cedat Ungariei. Numărul de pe Octom-

vrie apare în aceeaș formă și cu acelaș cuprins, ca și mai înainte. Intre colaboratori se numără: V. Sămărtineanu, Prof. I. Lupaș, Fl. Mureșanu, Gr. T. Marcu, I. Gr. Opreșan, I. Bunea și poezii C. Goran, T. Ciceu, V. Crucin, N. Hurlup, E. Pompil și E. Zegreanu.

Este înțeleaptă și adânc emoționantă pastorală plină de încurajare și mângăere pe care P. S. Părintele Episcop Nicolae Colan o trimite — dela inimă la inima pastoriților săi. „Judecata dela Viena a împărțit Ardealul în două”, scrie P. Sfinția Sa. Jertfa aceasta s'a adus de dragul păcii. „Vă indemn deci — iubiții mei fii sufletești — să lăpădați din sufletul vostru orice desnădejde, orice ură, orice dor de răzbunare. Strângeți cu bucurie curată orice mână, care vi se întinde în numele păcii. Alungați orice temere și orice gând rău prin leacul dumnezeiesc al rugăciunii și al muncii stăruitoare. Umpleți-vă sufletul cu nădejdea în Domnul...”

„Fiți ascultători față de stăpânirea legiuită și mai presus de toate fiți fiii devotați ai Bisericii noastre strămoșești. Ea este orânduie să ne fie corabie mântuitoare pe valurile acestei vieți. Ea e mama noastră ocrotitoare. Urmați deci sfaturile celor ce — prin darul Duhului Sfânt — sunt puși să cărmuiască corabia Bisericii și să fie păstoriți turmei cei cuvântătoare.

„Preoți, frați împreună slujitori, stați cu căldură și jertfă lângă poporul vostru credincios. Fiilor credincioși, stați cu ascultare lângă părinții voștri cei duhovnicești. Întăriți-vă unii pe alții cu iubire frățească. Rugați-vă pentru mine și eu mă voi ruga pentru voi cu nesdruncinata nădejde, că bunul Dumnezeu ne va ajuta să ne păstrăm și'n noua patrie curățenia și frumsețea sufletului nostru ortodox și românesc”.

Să ajute Dumnezeu dreptății.

Informațiuni

● **Duminică** în 20 Oct. c. va avea loc sfințirea bisericii renovate din Hălmașiu. Actul va fi săvârșit de P. S. S. Părintele Episcop Andrei.

● **Licențiatele în teologie**, în urma unui recent decret-lege, dacă îndeplinesc condițiile de numire în învățământ, pot ocupa catedrele de religie la școlile de fete. Numai în lipsa lor catedrele și orele de religie vor putea fi suplinite de preoți.

Am mai spus și altădată că rostul catedrelor de religie dela școlile de fete nu este pentru femei. Fiecare școală trebuie să-și aibă duhovnicul ei și femeile nu pot fi duhovnici, pentru că din capul locului nu pot fi preoți (numai preotese) și nu pot înlocui pe preoți. Este greșit a confunda o catedră de religie dela o școală secundară cu suma unor condițiuni generale de numire în învățământ. Profesorul de religie trebuie să fie un slujitor al altarului, nu numai al catedrei. Fiecare școală e chemată să-și aibă câte o capelă în care să servească profesorul de religie al școlii, cum avem și cum se face în Arad, la Internatul Diecezan.

Unde lipsește profesorul preot, lipsește duhovni-

cul și toate celelalte oficii ale Tainelor sfinte și ale cultului divin dela care elevele, pentru a-și desăvârși educația morală și religioasă, nu pot lipsi.

Iată de ce credem că Sf. Sinod și Ministerul educației și a cultelor vor pune odată și pentru totdeauna capăt acestei noi „profesiuni”, de care, cu atâția licențiați și doctori în teologie, încă nu se simte nevoia.

● **Preoții duhovnici** dela seminariile teologice vor avea în viitor titlul și salariul de profesori și se vor recruta prin concurs. Condițiile de concurs vor fi următoarele: licența în teologie, absolvența unui seminar pedagogic universitar din țară, o vechime de trei ani în preoție și prestarea unui examen în scris și oral din pedagogie, psihologie, studiul biblic și liturgică, în fața unei comisii examinatoare alcătuită dintr'un profesor de studiul biblic dela o facultate de teologie, un profesor de pedagogie dela o facultate de litere și unul de științe religioase sau un duhovnic definitiv.

Proiectul acestui decret-lege e alcătuit de dl ministru Traian Brăileanu.

● **„Cuvântul”** reappare ca ziar al Mișcării Legionare cu data de 14 Oct. c. sub direcția d-lui prof. univ. P. P. Panaitescu, având între colaboratori pe d-nii prof. univ. Traian Brăileanu ministrul Educației, Cultelor și Artelor, Octav Onicescu, general Băgulescu, G. Racoveanu, I. Imbrescu, Tr. Herseni, ș. a.

Orientarea ideologică și înfățișarea tehnică sunt aceleași pe care i le-a dat ctitorul său, regretatul profesor Nae Ionescu.

Deodată cu „Cuvântul” reappare la București și „Libertatea” părintelui I. Moța, redactată de Viorel Trifa, ca organ popular al mișcării legionare.

● **Scandalul cu Loja francmasonilor din Arad** continuă: Liceul industrial „A. Vlaicu” plătește pentru „templul” masonic o chirie anuală de 60.000 Lei.

Cui și până când?

„Timpul Transilvaniei” ne informează că incasatorul acestei sume ar fi avocatul-curator Szöllösi din Arad. — Dar ex-francmasonii din Arad, dintre cari unii fac pe naționaliștii de ultima oră, nu cred că e vremea să se lichideze acest scandal?

● **La Săvârșin** s'au cununat Duminică în 13 Oct. c. 37 părechi de concubini. Meritul acestui frumos act creștinesc îl au organele militare locale, cari au sărit cu drag în ajutorul P. Eleneșiu și V. Bembea. Sf. Episcopie a fost reprezentată la cununii prin P. C. prot. C. Turicu.

● **Uniunea Națională a studenților creștini români** este singura organizație studențească recunoscută în Statul național-legionar. Misiunea ei este educarea studențimii în spirit național-legionar și organizarea vieții studențești din punct de vedere religios, cultural, sportiv, social, medical și material. Conducătorul Uniunii va fi numit de Ministrul educației pe

timp de un an. Într-aga studențime este organizată în patru centre universitare: București, Iași, Sibiu și Timișoara, cari vor fi conduse de președinți numiți de către președintele Uniunii. Fiecare facultate sau școală superioară își va avea societatea ei cu președinte numit. Studenții teologiei din Arad aparțin centrului studențesc Timișoara.

Decretul-lege care prevede refacerea vieții studențești pe temeiul organizațiilor avute înainte cu câțiva ani, a fost alcătuit de dl ministru Tr. Brăileanu și semnat de dl gen. Antonescu.

Președintele Uniunii studenților este dl Viorel Trifa, fiu al Munților apuseni și doctorand în teologie.

● **Inovații „ridicole“.** „Unirea“ dela Blaj în numărul 39/1940 consacră nu mai puțin de trei articole discuțiilor polemice dintre „tradiționaliștii“ și „progresiștii“ bisericii unite, pe tema inovațiilor liturgice și pastorale care agită azi clerul „din strana stângă“. Unii sunt de partea ritului oriental, integral ortodox; alții sunt pentru introducerea Rozariilor și altor devoțiuni, cum este „Devoțiunea dragostei nimicite a lui Iisus“ (ciudată împerechere de cuvinte) și alte „cărți de devoțiuni pe care în simplitatea lor mulți le citesc și le recitesc, deși cuprind lucruri deadreptul ridicole“ (p.4). Unii fac slujbele vechi, ortodoxe; alții au imprumutat cu toptanul pe cele noi, catolice... „Unii țin postul sf. Antonie Marția și uită de obligativitatea de-a posti Miercurea și Vinerea, spunând că mănă ce pot și ce au. Alții merg la slujbe cari atrag prin noutate și se scuză c'au lipsit dela sf. liturghie, ori că n'au putut veni dela început“ (p. 2-3). Aceste stări lipsesc cultul bisericii unite de unitate și crează „situații de labirint“ și „babilonie în oficierea slujbelor“ (p. 2)

Constatările acestea – pe care le face „Unirea“ – pentru noi ar fi îmbucurătoare numai în măsura în care frații uniți ar reuși să se întoarcă la unitatea și originalitatea cultului ortodox, fără să mai trăiască în forme de imprumut care sunt într'adevăr, așa după cum văzurăm că le caracterizează înșiși preoții uniți, ridicole.

● **La Ministerul Cultelor și Artelor** s'au pensionat cu data de 1 Octomvrie următorii funcționari: d-nii Stancu Brădișteanu, Ion Minulescu directori cl. I., T. Păcescu, Moise Ienciu inspectori generali cl. I., și Pr. Șt. Cercel insp. gen. cl. II.

● **Funcționarii legionari**, în urma ordinului dat de dl Horia Sima, nu vor putea păstra din salariul lunar mai mult de 20.000 lei. Diferența o vor vărsa la casieria mișcării pentru alinarea durerilor și reparația nedreptăților pe care le cere acest an de sacrificiu.

Nr. 4498/1940.

Ordine circulare

Publicăm mai jos decizia Nr. 2864 din 24 August a. c. a Ministerului Educației Naționale, publicată în Monitorul Oficial nr. 203 din 3 Sept. 1940, privind bunurile fostelor școli confesionale ortodoxe

române din Transilvania și Crișana, cu invitarea, ca toți conducătorii de oficii parohiale din parohiile unde averile școlare, din orice motiv, nu sunt încă transcrise pe biserică, să facă imediat demersurile recerute pentru transcrierea acelor averi pe „parohia ort. rom. din.....“
 Decisul Judecătorei se va trimite aici, în copie, până la 1 Decemvrie 1940.

COPIE: Noi, ministru secretar de Stat la Departamentul Educației Naționale; având în vedere că bunurile fostelor școli confesionale ortodoxe române din Transilvania și Crișana, statificate din punct de vedere al învățământului după unire de guvernul Român, au constituit și constituiesc proprietatea parohiilor române ortodoxe și unite respective, fie că actualmente figurează în cărțile funduare pe numele parohiilor, comunelor bisericesti sau „Fond Școlar“ (dotație învățătorească); considerând că din eroare unele din aceste bunuri au fost intabulate în ultimii ani pe numele Statului (Administrația Casei Școalelor și a Culturii Poporului) deși în realitate erau proprietatea parohiilor, după cum rezultă din circulara Nr. 25000 din 20 Septemvrie 1922 a Dir. G-rale Cluj; Decidem: Art. I. Toate bunurile fostelor școli confesionale ortodoxe și române unite din Transilvania și Crișana, sunt și rămân proprietate a parohiilor române ortodoxe sau unite respective. Art. II. Bunurile menționate de articolul precedent vor fi intabulate în cărțile funduare, din oficiu sau la cererea parohiilor sau Episcopilor, pe numele parohiilor române ortodoxe sau unite respective. Art. III. Dl director al contenciosului Ministerului Educației Naționale este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a deciziei de față. Dată la 24 August 1940. Ministru, D. Caracostea.

Arad, la 4 Octomvrie 1940.

† Andrei Episcop. 2-3	Seculin consilier referent eparhial.
------------------------------------	--

Nr. 4680/1940.

Cucernicii Preoți sunt îndatorați și pentru anul școlar 1940-41 să execute ordinul Sf. Sinod Nr. 1650/1939 de a suplini în mod automat pe învățătorii concentrați, conformându-se dispozițiilor date de Episcopie prin ordinul Nr. 6787/1939, publicat în Nr. 42 al organului nostru eparhial.

Arad, în 16 Octomvrie 1930.

† Andrei Episcop.	Prot. Caius Turicu consilier ref. eparhial.
-----------------------------	---

Nr. 4549/1940.

Comunicat

Ministerul Cultelor cu Deciziunea Nr. 43287 din 4 Oct. 1940, a anunțat că preoții și diaconii pensionați, pentru limita de vârstă sau la cerere, sunt de drept membri ai Consiliilor parohiale.

Arad, la 11 Oct. 1940.

Consiliul eparhial

Sfânta Episcopie ort. rom. a Aradului

Nr. 4487/1940.

Concure

Pentru îndeplinirea parohiei vacante *Minead*, protopopiatul Buteni, se publică concurs cu termen de 15 zile.

Venite:

1. Sesiunea parohială, 29 jug cad.
2. Grădina parohială.
3. Stolele legale.
4. Birul parohiei legal.
5. Salarul dela Stat.

Parohia este de cl. III (treia).

Cererile de concurs, însoțite de actele necesare, se vor înainta Consiliului eparhial din Arad.

Arad, la 5 Octombrie 1940.

2-2

Consiliul eparhial.

Nr. 4363/1940.

În conformitate cu dispozițiunile On. Minister al Cultelor N-ri 44832/1940 și 44965/1940, se publică concurs *din oficiu* cu termen de 15 zile pentru parohiile:

I. *Iermata*, protopopiatul Ineu.

Venite:

1. Sesiunea parohială, 32 jug.
 2. Grădina parohială.
 3. Stolele legale.
 4. Birul legal.
 5. Salarul dela Stat.
 6. Dreptul la pășunat pentru 24 vite.
- Parohia este de clasa *primă*.

II. *Chisindia* II, protopopiatul Buteni.

Venite:

1. Sesiunea parohială, 30 jug.
 2. Locuință în școala confesională.
 3. Stolele legale.
 4. Birul legal.
 5. Întregirea salarului dela Stat.
- Parohia este de clasa *primă*.

III. *Selegeni*, protopopiatul Buteni.

Venite:

1. Sesiunea parohială, 32 jug.
 2. Stolele legale.
 3. Birul legal.
 4. Întregirea salarului dela Stat.
- Parohia este de clasa *primă*.

IV. *Paulian*, protopopiatul Buteni.

Venite:

1. Sesiunea parohială, 24 jug.
2. Casa parohială cu supra edificate.

3. Stolele legale.
 4. Birul legal.
 5. Întregirea salarului dela Stat.
- Parohia este de clasa *primă*.

V. *Mustești*, protopopiatul Gurahonț.

Venite:

1. Sesiunea parohială, 16 jug.
 2. Casa și intravilanul parohial
 3. Stolele legale
 4. Birul parohial
 5. Întregirea salarului dela Stat
- Parohia este de clasa *două*.

VI. *Drauț* II, protopopiatul Șiria.

Venite:

1. Sesiunea parohială, 32 jug. cu drept de pădure și pășune.
 2. Locuință în edificiul fostei școale confesionale.
 3. Birul parohial răscumpărat în bani și plătit de epitropia parohială.
 4. Stolele legale
 5. Întregirea salarului dela Stat
- Parohia este de clasa *primă*.

VII. *Tauț* II, protopopiatul Șiria.

Venite:

1. Sesiunea parohială, 17 jug. cu drept de pădure și pășune.
 2. Grădina parohială.
 3. Stolele legale.
 4. Birul parohial răscumpărat cu 200 lei.
 5. Casă parohială.
 6. Întregirea salarului dela Stat.
- Parohia este de clasa *primă*.

Cererile de concurs însoțite de actele necesare se vor înainta Consiliului eparhial din Arad. Preoții numiți la vreuna din aceste parohii vor plăti toate impozitele după beneficiul lor preoțesc din al său.

Arad, din ședința Consiliului eparhial dela 10 Octombrie 1940.

† Andrei

Episcop

1-2

Traian Cibian

consilier referent eparhial

AVIZ

În vederea trimiterii cărților de religie pentru cursul primar și supra primar, P. C. Preoți sunt rugați să binevoiască a ne trimite prin Onor. Of. Protopopesc tabloul cu numărul cărților din fiecare clasă ce urmează să le trimitem.

Este de dorit ca numărul exemplarelor comandate să fie cât mai real, spre a nu se face spese cu remitențele.

Librăria Diecezană Arad